

สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียน การสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Problems and Solving of Teaching for
the Islamic Private Schools in the three
Southern Border Provinces.

มุหามัดรุษานี บากา¹, อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต^{2*}

คำสำคัญ : การพัฒนากรอบหลักสูตรบูรณาการช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Keywords : Developing Integrated Curriculum Framework Level 3 for Islamic Private School in
Southern Border Provinces

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประสบปัญหาด้านการเรียนการ
สอนมาโดยตลอด เพราะโรงเรียนดังกล่าวใช้หลักสูตรสามัญและศาสนาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อ

¹ ผู้วิจัย วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

*Corresponding author : โทรศัพท์ 073-331305 โทรสาร 073-348720 Email-nibrahem@bunga.pn.psu.ac.th

แก้ปัญหาดังกล่าวโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรใช้หลักสูตรบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

Abstract

This study aimed to explore the method solving of teaching for the Islamic private schools in the three southern border provinces. Data was collected through survey from the documents and research analysis. The results of this study showed that the Islamic private schools in the three southern border provinces always have been facing the problem of teaching. This is because of adaptation of parallel curriculums (Academic and Religious study). In order to solve those problems, the study proposed that the Islamic private schools in the three southern border provinces ought to employ the integrated curriculum.

คำนำ

การศึกษา เป็นปัจจัยและรากฐานในการพัฒนามนุษย์ เพราะการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาการคิด การปฏิบัติและการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนไม่ว่าวิชาสามัญหรือศาสนาล้วนเป็นการพัฒนามนุษย์ เพราะความรู้ที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว สามารถพัฒนามนุษย์ให้มีความสามารถ (Competencies) ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม สังคมให้มีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา เพราะเขาทั้งหลายมีความเชื่อว่านักเรียนที่เรียนในสถาบันศึกษาแห่งนี้มีความรู้ทั้งด้านสามัญและศาสนาควบคู่กัน ซึ่งทำให้สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2549 : 10) ได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ต้องยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนที่มีลักษณะเฉพาะบนพื้นฐานของหลักศาสนา ที่เชื่อมโยงหลักการทางศาสนาเข้ากับวิชาสามัญและวิชาชีพที่ยึดผู้เรียนและประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยให้มีการจัดการในลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 9) และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ได้กำหนดการจัดการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ 1. การศึกษาในระบบ 2. การศึกษานอกระบบ 3. การศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) เป็นการจัดการศึกษาในระบบขั้นพื้นฐานด้านสามัญและศาสนาที่ชาวมุสลิมส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาหาความรู้

ในอดีต การจัดการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็นสามระดับ และใช้เวลาเรียนตามหลักสูตร 10 ปี คือระดับ

อิปตีดาอียะฮ์ ใช้เวลาเรียน 4 ปี ระดับมุตาวัซซีญะฮ์ ใช้เวลาเรียน 3 ปี และระดับฆานาเวียะฮ์ ใช้เวลาเรียน 3 ปี การจัดการเรียนการสอนในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนา ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ยังไม่สำเร็จการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ฆานาเวียะฮ์) และต้องเรียนเพิ่มอีกเป็นเวลา 2-3 ปี ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลการศึกษา ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีการประชุมเพื่อพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาชั้นใหม่ คือ “หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม” เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่วงชั้น ใช้เวลาเรียน 12 ปี

วิวัฒนาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 (2548 : 1) ได้กล่าวว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้วิวัฒนาการจากสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งตามความหมายเดิมของคำว่า “ปอเนาะ” มาจากคำว่า “ปอนด็อก” (Pondok) แปลว่า “กระท่อม” แต่ด้วยความเข้าใจทั่วไปทางด้านการศึกษาแล้ว หมายถึง สถาบันที่ทำการสอนและเรียนวิชาศาสนาอิสลาม ลักษณะของปอเนาะตามความหมายของสถานที่สอนและเรียนนี้ คือ มีบ้านพักของผู้สอนซึ่งเรียกว่า “โต๊ะครู” มีกระท่อมที่พักนักเรียน ซึ่งเรียกว่า “ปอเนาะ” ตั้งอยู่เรียงรายอยู่ภายในบริเวณบ้านโต๊ะครู และมีอาคารสถานที่สอนเรียกว่า “บาลาเซาะห์” หรือ “บาลา” บางปอเนาะสร้างเป็นเอกเทศ และบางปอเนาะสร้างติดกับบ้านโต๊ะครู วิชาที่สอนในปอเนาะนั้นกว้างขวางและมากมาย แต่ปอเนาะ จะสอนอะไร แะไหน ขึ้นอยู่กับความสามารถของโต๊ะครู

มุฮัมมัด บิลหะยืออาบูบากาและคณะ (2548 : 10) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในปอเนาะมีวิชา นาฮู (หลักไวยากรณ์อาหรับ) ศาสนาบัญญัติ ภาษาอาหรับ วิชาอัลกุรอาน โดยโต๊ะครูคนเดียวเป็นผู้สอน การจัดการเรียนการสอนจะแบ่งออกเป็นสามเวลาในแต่ละวัน คือ หลังซุฮ์รี (หลังละหมาดเช้าตรู่) หลังซุฮ์รี (หลังละหมาดเที่ยงวัน) และหลังมัฆริบ (หลังละหมาดเมื่อตะวันตกดิน) จนถึงหลังละหมาดอีชา ประมาณสี่ทุ่ม

ข้อมูลดังกล่าว บ่งบอกถึงการจัดการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะ มีรายวิชา เวลาเรียน การวัดผลและประเมินผล แต่โต๊ะครูในฐานะเป็นผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกับหลักสูตรที่ปรากฏในสถานศึกษาอย่างชัดเจน นืออาเรฟ ระเด่นอาหมัด (มปป. : 47) กล่าวว่า สภาพการจัดการศึกษาในลักษณะของ “ปอเนาะ” ทำให้คณะกรรมการที่ปรึกษาการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาคศึกษา 2 สมัยนั้น ได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาในรูปแบบของ “ปอเนาะ” ไม่สอดคล้องกับสภาพเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามแผนปัจจุบัน จึงมีมติให้สถานศึกษาปอเนาะจดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา

กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน ประจำเขตการศึกษา 2 (2537 : 2) ได้บันทึกว่า เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2507 ปรากฏว่ามีสถาบันศึกษาปอเนาะที่ต้องการเปลี่ยนสภาพเป็นโรงเรียนประมาณ 171 แห่ง หลังจากนั้นรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของปอเนาะที่ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นโรงเรียน เพื่อต้องการพัฒนาระบบ

การจัดการเรียนการสอน จึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้มีอาคารเรียนพร้อมส่งเสริมให้มีการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลายควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนา วินิจ สังขรัตน์ (2544 : 168-169) กล่าวเพิ่มเติมประเด็นนี้ว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2508-2511 ปอเนาะได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ไม่เฉพาะในภาคการศึกษา 2 (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส) แต่ยังขยายไปถึงภาคการศึกษา 3 และ 4 (จังหวัด สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง กระบี่ พังงาและระนอง) การเพิ่มจำนวน รัฐไม่สามารถควบคุมและดูแลมาตรฐานของปอเนาะให้เป็นแนวเดียวกัน อาจทำให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัยต่อประเทศชาติ ดังนั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติโดยมติในคราวประชุม เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2509 เห็นควรเสนอแนะคณะรัฐมนตรีเพื่อเห็นชอบข้อเสนอนี้เกี่ยวกับปอเนาะไว้ดังนี้

1. ห้ามตั้งปอเนาะขึ้นมาใหม่ หากมีผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ
2. ปอเนาะที่ก่อตั้งอยู่แล้วบังคับให้ขออนุญาตและจดทะเบียนเสียภายใน 6 เดือน
3. ให้แปรสภาพปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์ โดยดำเนินการเป็นขั้น ๆ ในเวลาแน่นอนและควรให้สำเร็จผลภายใน 3-5 ปี โดยให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาร่วมกัน ในท้องถิ่นที่จะปฏิบัติการได้โดยแน่นอนให้เร็วที่สุด

ถึงแม้ว่ามติรัฐมนตรีไม่เห็นชอบหรืออนุญาตให้จัดตั้งปอเนาะขึ้นมาใหม่ตามที่ได้ประกาศไปแล้วนั้น แต่เนื่องจากปอเนาะเป็นวิถีชีวิตของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถานที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ต่อเยาวชนหรือผู้ประสงค์เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการศาสนา ดังนั้นปอเนาะจึงยังมีการก่อตั้งหรือดำเนินการเรียนการสอนตามปรกติ

ในปี พ.ศ. 2525 รัฐได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 , 2548 : 3) ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1)
2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนสองระบบ คือ สามัญควบคู่ศาสนาซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้านสามัญศึกษาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สำหรับวิชาศาสนาใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สถานศึกษาดังกล่าวเป็นสถานศึกษาได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนดไว้ในการสนับสนุนงบประมาณ กล่าวคือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาตรา 15 (1) ที่จัดทะเบียนเป็นมูลนิธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 100 เปอร์เซ็นต์ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) ที่จัดทะเบียนเป็นเจ้าของได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 60 เปอร์เซ็นต์ (นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ, 2550 : 2)

สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2) คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เปิดทำการสอนศาสนาอย่างเดียวหรือศาสนาควบคู่สามัญ (ระบบ กศน.) และยังไม่เคยได้รับการดูแลจากรัฐบาล เฉกเช่นโรงเรียน 15 (1) โรงเรียนเหล่านี้ถูกปล่อยตามยถากรรม ตามมีตามเกิด (ชมรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2), 2549 : 6)

ปัญหาการใช้หลักสูตร

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มใช้หลักสูตรตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาโดยตลอด เพราะโรงเรียนประเภทนี้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสองระบบคือ สามัญและศาสนา แต่หลักสูตรทั้งสองนั้น ไม่สอดคล้องกันระหว่างช่วงชั้น เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 ควบคู่กับหลักสูตรสามัญ พ.ศ. 2521 ฉบับปรับปรุง 2533 คือ

- อิบตีดาอียะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนต้น) ใช้เวลาเรียน 4 ปี
- มุตาวัซซีญะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนกลาง) ใช้เวลาเรียน 3 ปี
- ชานาวีเยฮฺ (อิสลามศึกษาตอนปลาย) ใช้เวลาเรียน 3 ปี

ปัญหาการใช้หลักสูตรดังกล่าว คือ ช่วงชั้นเรียนระดับอิบตีดาอียะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนต้น) ใช้เวลาเรียน 4 ปี ขณะที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ใช้เวลาเรียน 3 ปี ทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาในช่วงชั้นดังกล่าวไม่พร้อมกัน และจะต้องเรียนเพิ่มอีก 1 ปี เพื่อให้สำเร็จการศึกษาระดับอิบตีดาอียะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนต้น)

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้แก้ปัญหา โดยให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้หลักสูตรบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนระหว่างศาสนาและสามัญ และได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหลักสูตรบูรณาการ พุทธศักราช 2535 หลักสูตรนี้เป็นการปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 และ 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในการปรับปรุงหลักสูตรคณะทำงานได้ดำเนินการจัดทำเพียงสองระดับเท่านั้น คือ

1. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535 เทียบเท่าอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 3 ปี
2. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2535 เทียบเท่าอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวัซซีญะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 3 ปี

เมื่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บางโรงใช้หลักสูตรนี้ยังเกิดปัญหาขึ้นอีก คือ นักเรียนไม่สามารถศึกษาต่อด้านศาสนาในต่างประเทศระดับอุดมศึกษาได้เพราะหลักสูตรนี้ขาดช่วงชั้นที่ 3 คือ ระดับชานาวีเยฮฺตามการจัดการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษา

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 2 ได้ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและผู้เกี่ยวข้องปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษาขึ้นอีกครั้ง คือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลักสูตรที่แยกกันระหว่างวิชาศาสนาและสามัญ

การพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540 ได้ปรับปรุงในสองระดับเท่านั้น คือ

1. อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 3 ปี
2. อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวัซซีญะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 3 ปี

สำหรับระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวีเยฮฺ) ยังใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 เหมือนเดิม

ปัญหาในการใช้หลักสูตรนี้พบว่า

1. การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องกันเพราะหลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2540 ได้ปรับปรุง
ขึ้นสองระดับเท่านั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น และอิสลามศึกษาตอนกลาง

2. นักเรียนจะต้องเรียนเพิ่มอีก 3 ปี ในระดับชานาวิยะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักสูตร
อิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523) เพื่อให้จบหลักสูตรด้านอิสลามศึกษาในการศึกษาต่อด้านศาสนาต่าง
ประเทศ

สาเหตุของการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องในแต่ละช่วงชั้นระหว่างหลักสูตรสามัญและ
ศาสนา เพราะว่าการปรับปรุงหรือการพัฒนาหลักสูตรก่อนมีการปฏิรูปการศึกษา พุทธศักราช 2542 ผู้รับ
ผิดชอบและผู้จัดทำหลักสูตรจะเน้นความสำคัญของเนื้อหาวิชาเป็นหลักโดยเขาทั้งหลายมิได้คำนึงถึง
ความสอดคล้องของช่วงชั้นระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนา

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังใช้สองหลักสูตร
แยกกันระหว่างศาสนาและสามัญในการจัดการเรียนการสอน วิชาสามัญใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 และวิชาศาสนาใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 โดยใช้เวลาเรียนสัปดาห์
ละ 5 หรือ 6 วัน วันละประมาณ 6-8 ชั่วโมง

การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ
4-5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ
4-5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดย
เฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย
วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(กระทรวงศึกษาธิการ, มปป. 5-6)

การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของหลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช
2546 ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3) มีเวลาเรียนประมาณปีละ 350-500 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย
วันละ 2-2.5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 2 (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 4-6) มีเวลาเรียนประมาณปีละ 350-500 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย
วันละ 2-2.5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 (อิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่1-3) มีเวลาเรียนประมาณปีละ 500-650 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 2.5 - 3 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 (อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่1 - 3) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าปีละ 650 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละ 3 ชั่วโมง

(กระทรวงศึกษาธิการ, มปป. 4-6)

เมื่อนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 มาจัดรวมกันทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเพิ่มจำนวนชั่วโมงมากขึ้นพร้อมกับต้องสอนวันละหลายชั่วโมง/ วัน ดังรายละเอียดของเวลาการจัดการเรียนการสอนแต่ละช่วงชั้นดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮ์)

ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,500 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละประมาณ 6-7 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6กับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮ์)

ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,500 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละประมาณ 6-7 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่1-3 กับอิสลามศึกษาตอนกลาง(มุตาวัซซีญะฮ์)

ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,800 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละประมาณ 7-9 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 1 - 3 กับอิสลามศึกษาตอนปลาย(ชานาเวียฮ์)

ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน ไม่น้อยกว่า 1,850 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละประมาณ 9 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนการสอนวิชาสามัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย 8 กลุ่ม ดังนี้

- 1.ภาษาไทย
- 2.คณิตศาสตร์
- 3.วิทยาศาสตร์
- 4.สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5.สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6.ศิลปะ
- 7.การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8.ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนการสอนวิชาศาสนาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.กลุ่มศาสนาอิสลาม
 - อัลกุรอานและตัฟซีร (อัลกุรอานและอรรถาธิบาย)
 - อัลฮาดิษ (วจนะของท่านศาสดา)
 - อัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ)
 - อัลอากีเตฮ์ (หลักศรัทธา)

2. กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม

- อัตตารีด (ประวัติศาสตร์อิสลาม)
- อัลอัคลาก (จริยธรรม)

3. กลุ่มภาษา

- ภาษาอาหรับ
- ภาษามลายู

ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้เวลาเรียนและวิชามากกว่าโรงเรียนทั่วไปเพราะใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบูรณาการหลักสูตรระหว่างสามัญและศาสนาเข้าด้วยกัน ดังที่ นิเลาะ แวกูเซ็ง และคณะ (2550 : 16) ได้เสนอแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวในการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า การบูรณาการหลักสูตรถือเป็นทางออกหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาและเป็นการลดเวลาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตัวเองมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยมอบให้สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ศึกษารูปแบบจากประเทศมาเลเซีย เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและความต้องการของชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผลการวิจัย

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้วิวัฒนาการจากสถาบันศึกษา ปอเนาะ ปัจจุบัน เป็นสถาบันการศึกษาที่ชาวไทยมุสลิมนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย เพื่อหวังที่จะให้บุตรหลานสำเร็จการศึกษามีความรู้ทั้งด้านสามัญและศาสนา ตลอดจน สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ แต่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กำลังเผชิญกับปัญหาใช้เวลาเรียนมาก เนื้อหาซ้ำซ้อน ทำให้ผู้เรียนไม่มีเวลาไปค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายอื่น ๆ โรงเรียนไม่มีเวลาที่จะสอนเสริมให้กับผู้เรียนที่มีความรู้อ่อนทั้งด้านศาสนาและสามัญได้อย่างเต็มที่ และยังต้องเพิ่มงบประมาณในการจ้างครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนใช้สองหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน การแก้ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนโดยการใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างวิชาสามัญและศาสนาแทน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นนทบุรี. ไทยร่มเกล้า.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2549. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. ศูนย์ประสานและบริหาร การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12.
- _____. มปป. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน ประจำเขตการศึกษา 2. 2537. รายงานผลการดำเนินการอบรมโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านการป้องกันยาเสพติดเขตการศึกษา 2,3 และ4 ประจำปี งบประมาณ 2537.
- ชมรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2). 2549 . แผนการดำเนินงานโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามมาตรา 15 (2) จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2549-2551.
- นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ. 2550. การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- นืออาเรฟ ระเด่นอาหมัด. มปป. ปอเนาะสถานศึกษาศาสนาอิสลามในสังคมไทย. สูหย้าเขตการศึกษา 2. มูฮำมัด บิลออบูบากาและคณะ. 2548. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการบูรณาการหลักสูตร อิสลามศึกษาระดับอับตีดาอ์กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2544 ระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป 3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป4-6) เพื่อเป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่น ระยะที่ 1
- วินิจ สังขรัตน์. 2544 . อดีต ปัจจุบันและอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม(ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12. 2548. แลหลังปอเนาะ สูโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม.